

Vergaderjaar 2009–2010

26 485

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Nr. 89

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 maart 2010

In deze brief geef ik een reactie op het SER-werkplan Internationaal MVO en informeer ik uw Kamer over de aanstaande update van de OESO Richtlijnen en de totstandkoming van de Nederlandse inzet hierin. Mijn reactie op het SER-werkplan Internationaal MVO heb ik ook naar de voorzitter van de SER gestuurd.

SER-werkplan Internationaal MVO

Het georganiseerde bedrijfsleven heeft zich eind 2008 in de Verklaring IMVO gecommitteerd aan internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, met inbegrip van verantwoord ketenbeheer. De SER constateerde in zijn Verklaring terecht dat er op alle niveaus behoefte is aan voortgang. Het is goed dat de sociale partners overeenstemming hebben bereikt over dit belangrijke initiatief. Uit oogpunt van maatschappelijk draagvlak en efficiëntie verdient het de voorkeur dat de sociale partners zelf het initiatief houden en verantwoordelijkheid nemen.

In september 2009 kwam de eerste voortgangsrapportage van het SER-initiatief IMVO uit, het rapport «Waarde winnen, ook in de keten». Naar aanleiding van de reacties op die rapportage heeft de SER besloten een aanvullend werkplan Internationaal MVO op te stellen. Dat is op 5 februari jl. gepubliceerd en naar u verzonden.¹ Een eerder concept van het werkplan is door de SER aangevuld naar aanleiding van het overleg dat mijn ministerie op 29 januari jl. had met de voorzitter van de SER en leden van de SER-commissie Internationaal MVO.² Op 11 februari jl. stond het SER-werkplan Internationaal MVO op de agenda van het AO Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Hieronder geef ik u een schriftelijke reactie op dit werkplan.

Ik ben verheugd dat de SER dit werkplan heeft opgesteld als aanvulling op de eerste voortgangsrapportage van het initiatief IMVO. Ik ben tevreden over de acties die benoemd worden. Het werkplan bevat goede aanknopingspunten om bedrijven en sectoren tot verdere inspanningen op

¹ SER Commissie Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Werkplan 2010–2012.

² Kamerstukken II, 26 485, nr. 86.

IMVO-gebied aan te zetten. Deze zullen de komende tijd natuurlijk wél moeten worden waargemaakt. Daarom zal ik de SER en de aangesloten partijen scherp houden op commitment, ambitie en concrete activiteiten. Daartoe zal ik periodiek overleg hebben met de voorzitter van de SER.

Daarnaast blijf ik letten op de open dialoog met stakeholders, voor mij een wezenlijk element van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het is goed dat de SER in het voorjaar met het MVO Platform rond de tafel gaat zitten om van gedachten te wisselen.

Hieronder zal ik ingaan op de vervolgactiviteiten die de SER-commissie IMVO voor de komende jaren benoemt, te weten:

- het verdiepen en breed uitdragen van de beleidsfilosofie;
- het inventariseren van de werkelijke IMVO-activiteiten van bedrijven en branches alsmede de achterblijvende activiteiten en de rapportage daarover;
- een bijdrage leveren aan het reduceren van achterblijvende activiteiten.

Ik zal daarbij ook aangeven welke mogelijkheden ik zie tot verdere aanscherping en concretisering van het SER-initiatief IMVO.

Het verdiepen en breed uitdragen van de beleidsfilosofie

De beleidsfilosofie van het SER-initiatief IMVO wordt in het werkplan beschreven. Kapstok is het gedachtegoed van professor Ruggie, de speciale afgevaardigde van de algemeen secretaris van de VN voor bedrijfsleven en mensenrechten. Voor de verdieping van de beleidsfilosofie richt de commissie IMVO zich op het nader bepalen van de reikwijdte van het begrip ketenbeheer en op het bepalen van best practices op het terrein van klachtenmechanismes. Deze inhoudelijke verdieping juich ik toe.

Ten aanzien van het afbakenen van de reikwijdte van verantwoordelijk ketenbeheer hoopt de SER volgens het werkplan in zijn eindevaluatie in 2012 een beschouwing te geven. Het zou goed zijn als deze afbakening en definiëring eerder kunnen plaatsvinden, en dit bijvoorbeeld zijn neerslag kan vinden in de eerstvolgende voortgangsrapportage. Dan kan het worden gebruikt bij de nulmeting en vervolgmetingen (zie verderop in deze brief onder inventarisatie van IMVO-activiteiten).

Wat betreft klachtenmechanismen is het goed dat de SER hier aandacht aan schenkt. Ik neem aan dat hierbij de open agenda van de SER-commissie IMVO zelf, waarbij commissieleden en wellicht ook anderen zaken op de agenda van de commissie kunnen plaatsen, ook aandacht krijgt. Op die manier kan deze rol optimaal worden ingevuld. Zoals mijn ministerie eerder heeft aangegeven, zou het mijn voorkeur hebben als stakeholders op een toegankelijke manier een vermeende schending van het normatieve kader van de Verklaring IMVO bij de commissie IMVO kunnen agenderen, en dat er aan hen wordt teruggekoppeld wat daarmee is gebeurd.¹

Het inventariseren van de werkelijke IMVO-activiteiten van bedrijven en branches alsmede de achterblijvende activiteiten en de rapportage daarover

Volgens de SER is de belangrijkste uitdaging om de daadwerkelijke IMVO-activiteiten van het bedrijfsleven te stimuleren, goede uitvoering te bevorderen en daarover te rapporteren. Daarom wil de SER een goed beeld krijgen van de werkelijk gedane IMVO-inspanningen van bedrijven en branches, en de terreinen waarop deze inspanningen achterblijven. Ik

¹ Kamerstukken II, 26 485, nr. 75.

juich het toe dat de SER meer zicht wil krijgen op de werkelijke IMVO-activiteiten, omdat met dat inzicht de stimulering en bevordering van aanvullende activiteiten effectiever kan verlopen. Tot nu toe zijn deze niet altijd even zichtbaar, zoals de SER terecht aangeeft. Transparantie en inzicht kunnen tevens het draagvlak voor open grenzen verhogen en protectionisme tegengaan.

Om de inventarisatie door de SER effectiever te maken, is het behulpzaam als de reikwijdte van ketenbeheer tevoren gedefinieerd is (zie hierboven onder beleidsfilosofie). Voor het verzamelen van vergelijkbare data zijn immers helder geformuleerde begrippen nodig. Dan is inzichtelijk voor bedrijven en branches wat er geïnventariseerd gaat worden en wat er van hen wordt verwacht. Dat bevordert de eenduidigheid en onderlinge vergelijkbaarheid van de diverse rapportages en maakt ze aggregaerbaar tot een totaalbeeld.

Het werkplan laat de methodiek van de inventarisatie open. De vraag is bijvoorbeeld welke doelgroep wordt aangeschreven voor de inventarisatie, of daarbij generiek wordt gekeken of naar een aantal brancheorganisaties en product- en bedrijfschappen, en hoe de dataverzameling zal plaatsvinden. Ook de wijze van analyseren van de data kan tevoren worden bepaald. Daarbij kan ik me voorstellen dat de huidige stand van zaken bij voorlopers, de middenmoot en achterblijvers wordt geïnventariseerd, overall en per branche of sector. Verder zou geïnventariseerd kunnen worden wat de inzet van de brancheorganisaties is.

Er wordt niet beschreven of er sprake is van een nulmeting en eventuele vervolgmetingen, om de voortgang in de tijd te kunnen volgen. Het zou tevens nuttig zijn als tevoren een ambitieniveau wordt bepaald waar de SER met het georganiseerde bedrijfsleven wil staan in 2012. Na de nulmeting is dan helder welke stappen gezet en welke voortgang behaald moet worden om dit ambitieniveau te bereiken. De terreinen waarop de inspanningen achterblijven zijn dan helder in het vizier, zodat de aandacht daar primair naar uit kan gaan.

Met deze suggesties kan de inventarisatie door de SER van de werkelijke IMVO-activiteiten van bedrijven en branches alsmede de achterblijvende activiteiten een goede aanvulling zijn op de Transparantiebenchmark.

De SER schrijft in het werkplan over beperkingen in de Transparantiebenchmark. Zo zou alleen de IMVO-rapportage van ondernemingen in financiële jaarverslagen en maatschappelijke/sociale jaarverslagen worden meegenomen. Verder zou de benchmark ten onrechte kunnen worden gezien als een inhoudelijk oordeel over de IMVO-inspanningen van bedrijven, terwijl alleen de transparantie wordt gemeten. Dat laatste is juist: het klopt dat de Transparantiebenchmark alleen de transparantie meet. Zo wordt er ook over gecommuniceerd. Het is een goede aanvulling dat de SER daarnaast ook de concrete IMVO-activiteiten, inspanningen en resultaten van bedrijven en branches in kaart gaat brengen. Het eerste ligt wat genuanceerder. In de Transparantiebenchmark wordt alleen (periodieke) verantwoordingsinformatie meegenomen. Daarbij kan het gaan om fysieke rapportages, maar ook om bijvoorbeeld een verwijzing naar specifieke webpagina's. Overigens zijn de SER en VNO-NCW nauw betrokken geweest bij de recente veranderingen in de Transparantiebenchmark (de zogenaamde verbreding, verdieping en vernieuwing).

Een bijdrage leveren aan het reduceren van achterblijvende activiteiten

De SER splitst de vervolgactiviteiten in het stimuleren van het gebruik van Richtlijn 400 voor de verslaggeving over IMVO, het ondersteunen van

activiteiten van het mkb in het internationale brancheprogramma van MVO Nederland en het ondersteunen van activiteiten van de product- en bedrijfsschappen.

Positief is het feit dat de aangesloten partijen de herziene Richtlijn 400 voor de jaarverslaglegging breed bekendmaken bij hun doelgroepen en het gebruik van deze richtlijn stimuleren. Een positief punt vind ik verder, dat het werkplan is gericht op het activeren van branches en sectoren, aangezien maatschappelijk verantwoord ondernemen altijd een vorm van maatwerk in zich heeft. Daarbij is het natuurlijk wél zaak om van elkaar te leren. Hierin voorziet het werkplan door bijvoorbeeld een intervisiebijeenkomst met brancheorganisaties.

De nadruk in het werkplan ligt enigszins aan de kant van het rapporteren en wat minder aan die van activiteiten voor verdere bewustwording of het daadwerkelijk aanpakken van geconstateerde problemen. Rapportages zijn zeker nuttig, maar het gaat erom ook tijd en energie te steken in een strategische procesbenadering van branches en sectoren. Daarbij wordt, voor wat de brancheorganisaties en het MKB betreft, nu nogal sterk geleund op het – volledig door de Rijksoverheid gefinancierde – internationale brancheprogramma van MVO Nederland. Dit programma heb ik opgezet ter ondersteuning van het SER-initiatief IMVO, en ik ben verheugd dat het in een behoefte van de SER voorziet. Het zou echter meerwaarde hebben als de SER, de daarbij aangesloten partijen, de brancheorganisaties en bedrijven zelf ook tijd, energie en geld zouden kunnen vrijmaken. Datzelfde geldt ook voor de product- en bedrijfsschappen. Ik kijk uit naar de concrete activiteiten die van daaruit zullen worden ontplooid.

Conclusie

Op basis van het voorgaande mag duidelijk zijn dat ik het opstellen van het werkplan internationaal MVO door de SER zie als een goede stap in het initiatief IMVO. Het laat zien dat de partijen in de SER hun verantwoordelijkheid bij het verduurzamen van productieketen serieus willen oppakken. Het werkplan bevat via de beschreven vervolgactiviteiten goede aanknopingspunten om tot verdere inspanningen en resultaten op IMVO-gebied te komen. Ik heb een aantal mogelijkheden beschreven waarop de SER een concretiseringslag kan maken om nog effectiever invulling te geven aan internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen, gebaseerd op dit werkplan. Ik zie uit naar de volgende voortgangsrapportage om de daadwerkelijk bereikte resultaten vanuit het SER-initiatief IMVO te lezen. In de tussentijd zal ik via periodiek overleg de vinger aan de pols houden bij de SER en de aangesloten partijen, om hen aan te moedigen duurzaamheid en MVO verder aan te jagen.

Update van de OESO Richtlijnen

Hierbij informeer ik u over de aanstaande update van de OESO Richtlijnen, de Nederlandse inzet hierin en diens totstandkoming. Uw Kamer is toegezegd de inzet te ontvangen voordat de onderhandelingen over de update beginnen. Hieronder geef ik kort weer wat de OESO Richtlijnen zijn en wat hun betekenis is voor het Nederlandse MVO-beleid. Daarna schets ik het updateproces zoals de OESO dat voorziet, gevolgd door de Nederlandse inbreng en de wijze waarop deze tot stand is gekomen.

De OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen

Sinds de jaren zeventig hebben de OESO-lidstaten een set aanbevelingen voor het eigen bedrijfsleven op het gebied van verantwoord ondernemen in het buitenland. Deze aanbevelingen zijn bevat in de OESO Richtlijnen

voor Multinationale Ondernemingen, welke voor het laatst zijn herzien in 2000. Wat de OESO Richtlijnen altijd uniek heeft gemaakt ten opzichte van andere codes, is dat zij aanbevelingen van inmiddels 42 landen zijn¹, het hele spectrum aan onderwerpen binnen MVO dekken en dat zij een klachtenmechanisme kennen via de Nationale Contact Punten (NCP's). In de laatste tien jaar heeft het concept van maatschappelijk verantwoord ondernemen zich echter sterk ontwikkeld, met als gevolg dat er nieuwe MVO-richtlijnen, uitgangspunten en (morele) verantwoordelijkheden zijn ontstaan, met als meest betekenend voorbeeld het werk van Speciale Vertegenwoordiger van de Verenigde Naties voor het bedrijfsleven en mensenrechten, professor John Ruggie. Om de relevantie van de OESO Richtlijnen te vergroten en de verantwoordelijkheden van het bedrijfsleven verder te verduidelijken, is juni 2009 in de OESO besloten de mogelijkheden voor een update te verkennen. Een doel op de middellange tot lange termijn van de OESO is het onderschrijven van de OESO Richtlijnen door alle grote economieën, zodat overal hetzelfde normatieve kader geldt ten aanzien van people, planet en profit.

Voor het Nederlandse MVO-beleid vormen de OESO Richtlijnen de basis. De afgelopen jaren heeft dit kabinet flink geïnvesteerd in het verankeren van de OESO Richtlijnen in het financieel buitenlandinstrumentarium en in het eigen NCP. Tegen die achtergrond acht het kabinet een update van de OESO Richtlijnen van groot strategisch belang.

Onderhandelingsproces in de OESO

Tijdens de ministeriële bijeenkomst van de OESO in juni vorig jaar is besloten de mogelijkheden voor een update te verkennen. In oktober en december hebben de 42 landen consultaties in Parijs gehouden met het bedrijfsleven, vakbonden, NGO's en niet-lidstaten die mogelijk geïnteresseerd zijn in het onderschrijven van de OESO Richtlijnen. Doel van deze consultaties was het verzamelen van inbreng voor de gewenste reikwijdte van een mogelijke update. Eind maart komen de onderschrijvende landen bijeen om over deze reikwijdte, ook wel Terms of Reference, te beslissen, waarvoor zowel inhoudelijke, als procedurele en institutionele onderwerpen zijn aangedragen. Wanneer daar overeenstemming over is, zal tijdens de ministeriële bijeenkomst in juni dit jaar de update officieel aangekondigd worden. Het is de bedoeling dat in het daarop volgende jaar in diezelfde ministeriële bijeenkomst de geactualiseerde versie van de OESO Richtlijnen gepresenteerd wordt.

In het onderhandelingsproces zullen de diverse belanghebbende organisaties continu betrokken worden. Ook zal de OESO regionale consultaties organiseren en niet-onderschrijvende landen bezoeken.

De verwachtingen over de update zijn hooggespannen, zo bleek in oktober en december afgelopen jaar. Zelf hoop ik ook dat de update tot een inhoudelijke en procedurele versteviging van de Richtlijnen zal leiden, maar ik ben mij er tegelijkertijd van bewust dat het eindresultaat voort moet komen uit consensus tussen 42 landen en dat die landen niet allen hetzelfde belang hechten aan de diverse aspecten van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Nederlandse inbreng en diens totstandkoming

Uit het bovenstaande volgt dat het onderhandelingsproces uit twee onderdelen bestaat: één over de reikwijdte en één over de inhoud. In de afgelopen maanden heeft mijn ministerie, samen met de andere betrokken ministeries en na consultatie van de belanghebbende organisaties, een Nederlands standpunt ten aanzien van de reikwijdte opgesteld. Hiertoe was op de website van het NCP een pagina gewijd aan de update, waarop relevante stukken van de OESO en belanghebbenden gepubliceerd staan. Geïnteresseerden konden via de website hun ideeën over een update met

¹ Naast de 30 OESO-lidstaten onderschrijven 12 andere landen de OESO Richtlijnen. Dit zijn Argentinië, Brazilië, Chili, Egypte, Estland, Israël, Letland, Litouwen, Marokko, Peru, Roemenië en Slovenië.

mijn ministerie delen.¹ Op 28 januari was een bijeenkomst georganiseerd met het bedrijfsleven, vakbonden en maatschappelijke organisaties. Voor Nederland is het van belang dat in de update aansluiting gezocht wordt met het werk van VNSV professor Ruggie met betrekking tot mensenrechten, due diligence en de supply chain. Dit moet leiden tot duidelijke aanbevelingen voor de verantwoordelijkheid van bedrijven ten aanzien van alle mensenrechten. Voorts zal Nederland inzetten op explicitering van relevante milieuvraagstukken en de vier fundamentele arbeidsnormen, waarbij de huidige formulering van de richtlijn aangaande kinderarbeid op grond van relevante documenten van de ILO kan worden aangescherpt en toegelicht. Tenslotte dienen procedurele aanwijzingen voor NCP's ter bevordering van hun effectiviteit in zowel de promotie van de Richtlijnen als de behandeling van meldingen verduidelijkt te worden. De gehele inzet heb ik als bijlage² aan deze brief toegevoegd.

Het tweede, inhoudelijke deel van het onderhandelingsproces over de update zal officieel van start gaan in oktober. Ik zal uw Kamer in september informeren over de Nederlandse inzet.

De minister van Economische Zaken,
M. J. A. van der Hoeven

¹ www.oesorichtlijnen.nl/update/

² Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.